Ey Enki Baba, sana şükürler olsun!

Böylece, okurun da gördüğü gibi, sekiz bitkiyi yediği için Enki'ye ceza olarak verilen sekiz ağrı ve sızı Ninhursag'ın bu amaçla yaşam verdiği sekiz tanrı tarafından iyileştirilir. Üstelik, mitimizin bu kapanış bölümünde belirtilen kavramların yüzeyselliği ve yavan yapaylığı, İngilizce çevirisinden anlaşılmamasına karşın Sümerce aslında oldukça açık bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Çünkü işin aslı, bu "şifa" tanrıları ile iyileştikleri varsayılan hastalıklar arasındaki gerçek ilişki yalnızca sözel ve sözdedir; bu ilişki tanrıların adlarının, Enki'nin gövdesinin ağrıyan kısmına karşılık gelen sözcüğün bir bölümünü ya da hepsini içermesi gerçeğiyle kendini gösterir. Kısacası, mit yaratıcısını ikisi arasında ilişki kurmaya yönelten, sadece tanrı adlarının hasta olan uzvun adıyla benzeşmesidir; aslında ikisi arasında hiçbir organik bağ yoktur.

ENKİ VE SÜMER: YERYÜZÜNÜN VE KÜLTÜREL SÜREÇLERİNİN DÜZENLENMESİ[9]

Bu yapıt bize, Sümerlerin bilgelik tanrısı, su-tanrısı Enki'nin, yeryüzünün düzenlenmesi ve işleyiş kuralları diye tanımlanabilecek yasaların oluşturulması etkinliklerinin ayrıntılı bir açıklamasını sağlar.[10] Şiirimizin yaklaşık yüz dizelik ilk bölümü, içeriğini yeniden kurmak için fazla bölük pörçüktür. Şiir anlaşılır hale geldiğinde, Enki Sümer'in yazgısını belirlemektedir:

"Ey Sümer, evrendeki ülkelerin yüce ülkesi,
Hep ışıkla dolu olan, gün batımından gün doğumuna kutsal yasaya uyan halk,
Senin yasaların yüce, erişilmez yasalardır,
Yüreğin derin, sırrına erilmezdir,
Senin ... gökyüzü gibi, erişilmezdir

"Yaşam verdiğin kral, *ölümsüz mücevherle süslenir*,
Yaşam verdiğin efendi başında taç taşır,
Efendin kutlu bir efendidir; kral An ile birlikte gök kubbede oturur,
Kralın koca dağ, Enlil babadır,
Bütün ülkelerin babası ... gibi.

Həsən Bəy
TABRIZ

"Anunnakiler, büyük tanrılar,
Senin ortanı mesken tuttular,
Yiyeceklerini senin engin *koruluklarından sağlarlar*.

"Ey Sümer'in evi, ahırların çok olsun, ineklerin çoğalsın,
Ağılların çok, koyunun sayısız olsun,
Senin ... kalksın,
Sarsılmaz ... ellerini göğe açsın,
Anunnakiler senin ortanda yazgıları belirlesin."

Sonra Enki, kuşkusuz şiirimiz yazıldığında Sümer'in başkenti olan Ur'a gider ve kentin yazgısını belirler:

Ur'a geldi,
Deniz dibinin kralı Enki, yazgıyı belirledi:

"Ey kent, bakımlı, bol suyla yıkanmış, sağlam yapılı öküz,
Ülkenin kutsal bolluk ambarı, dizleri ayrık, 'dağ' gibi yemyeşil,
Haşur-ormanı, geniş gölgelik, kahramanca ...,
Senin kusursuz yasalarını o buyurdu,
Koca dağ Enlil, evrende senin yüce adını söyler;
Ey kent, yazgısını Enki'nin belirlediği,
Ey kutsal Ur, göğe kadar yükselmelisin."

Daha sonra Enki, Afrika'nın doğu kıyısıyla özdeşleştirilebilecek, "kara dağ" Meluhha'ya varır. Oldukça dikkat çekici bir

---

XIV. RESIM: SU-TANRISI ENKI

Üçüncü binyılın ikinci yarısında su-tanrısı Enki Sümer dini ve mitinde üstün bir rol oynadı. Bu resimler onun etkinliklerini göstermektedir. En üstteki desen akan ırmaklar, yüzen balıklar ve herhalde sürgün veren bitkilerle bir sandalda Eridu sazlığında yolculuk eden Enki'yi betimler. İkinci desende, dört tanrı oturan Enki'ye yaklaşmaktadır; ikincisi bir saban taşır. Üçüncü desen Enki'yi hüküm verirken betimler. Ulağı, iki-yüzlü İsimud'u bitki taşıyan bir tanrı izler; bunu da, suçlanan kuş-adamın ayaklarından bağlı olarak asıldığı bir topuzu omuzunda taşıyan bir tanrı izler. En alttaki desen aynı sahnenın bir diğer yorumunu betimler. Mahkemede oturan Enki'nin önünde, İsimud, suçlanan kuş-adamı tutar, onun arkasında bir diğer tanrı ve bir inanan vardır.

(Henri Frankfort, *Cylinder Seals*, MacMillan Company'nin izniyle yayımlanmıştır, Resim XXf, XXIe ve XXXIIId,f.)

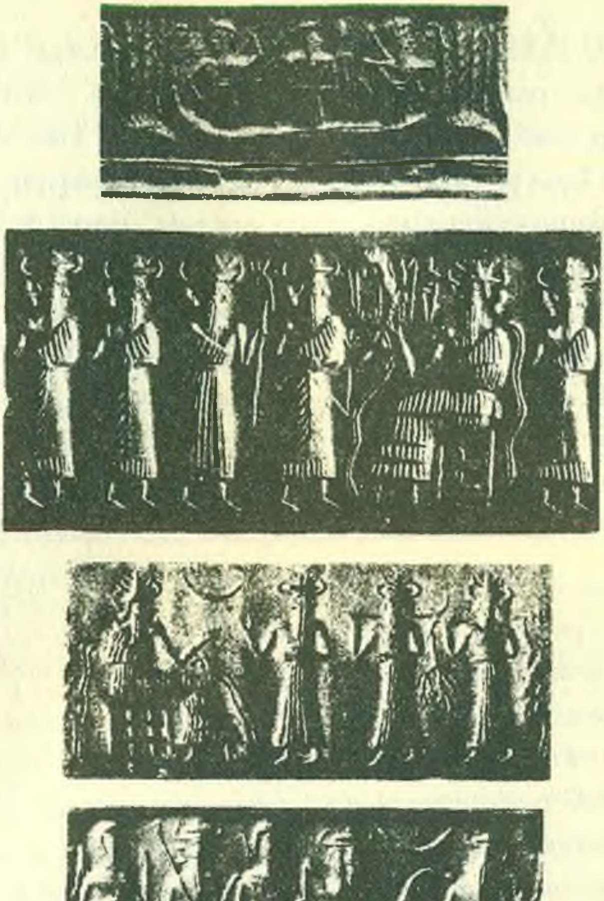

SU-TANRISI ENKI

(Açıklama için yan sayfaya bakın.)

biçimde, Enki bu ülkeyi de Sümer'e gösterdiği özenle düzenler. Ağaçlarını, sazlarını, sığırlarını ve kuşlarını, gümüşünü, altınını, tuncunu ve bakırını ve halkını kutsar. Enki Meluhha'dan Dicle ve Fırat ırmaklarına gider. Onları ışıldayan sularla doldurur ve ırmakların "*ondan sorulduğu,*" tanrı Enbililu'yu onlardan sorumlu kılar. Sonra ırmakları balıklarla doldurur ve bunların sorumluluğunu "Keş'in oğlu" olarak tanımlanan tanrıya verir. Ve denize (Basra körfezi) dönen Enki onun kurallarını koyar, sorumluluğunu da tanrıça Sirara'ya verir.

Daha sonra Enki rüzgârları çağırır ve başlarına "göğün 'yürek'inin gümüş kilidi"nden sorumlu tanrı Işkur'u getirir. Sırada saban ve boyunduruk, tarlalar ve bitki örtüsü vardır:

Sabanı ve boyunduruğu o gösterdi,
Yüce prens Enki ... öküzün ... sağladı;
Saf *ekine* o *kükredi*,
Sonsuz tarlada tahılı yeşertti;
Ovanın mücevheri ve süsü olan efendiye,
... Enlil'in çiftçisine,
Kanalların ve hendeklerin sorumluluğunu
Enkimdu'ya verdi Enki.
Sonsuz tarlaya seslendi efendi, bol tahıl vermesini sağladı,
Enki onun iri, ufak bakla vermesini sağladı ...
... tahıllarını ambara tepeleme doldurdu,
Enki ambara ambar ekledi,
Enlil ile birlikte ülkedeki bolluğu artırır;
Başı ... olan, yüzü ...,

... olan hanıma, ülkenin kudreti, kara-kafalıların yılmaz *destekçisi*,
Her şeyin gücü, Aşnan'a,
Enki bunların sorumluluğunu verdi.

Daha sonra Enki kazma ve tuğla kalıbıyla ilgilenir ve bunlardan tuğla-tanrısı Kabta'yı sorumlu kılar. Böylece sıra *gugun* denilen inşaat aletine gelir, temeller atar, evler kurar ve bunların sorumluluğunu "Enlil'in büyük inşaatçısı" Muşdamma'ya verir. Sonra ovayı bitkisel ve hayvansal yaşamla doldurur ve bunların gözetimini "dağ kralı" Sumugan'a verir. En sonunda Enkı ahırlar, ağıllar kurar, bunları süt ve kaymakla doldurur ve bunların koruyuculuğunu çoban-tanrı Dumuzi'ye verir. Metnin kalanı tahrip olduğundan şiirin nasıl sona erdiğini bilemiyoruz.

ENKİ VE ERİDU: SU-TANRISININ NIPPUR'A YOLCULUĞU[1]

Sümer'deki en eski ve saygın kentlerden birisi, bugün Ebu-Şehreyn höyüğünde gömülü olan Eridu kentiydi; bu önemli yerde tam anlamıyla yapılacak bir kazının, Sümer kültürü ve uygarlığı bilgimize her anlamda, özellikle tinsel açılardan, büyük katkılar sağlayacağı kesindir. Bir Sümer geleneğine göre bu, Sümer'deki en eski kentti, ilk beş kent taşkından önce kurulmuştu; diğer yandan, mitimiz Nippur kentinin ondan çağlar önce kurulduğunu söyler. Kadim devirlerde Basra Körfezi üstüne kurulmuş olması gereken bu kentte, su-tanrısı Enki, Nudimmud olarak da bilinir, kendi "deniz-evi"ni kurar:[60]